

MUHYİDDİN ARABİ (KS)

Marifet ehlinin göz nuru, alimlerin önderi, Endülüs'ü Ebubekir Muhyiddin Muhammed (ks), 1165 yılında İspanya'nın Mürsiye kasabasında dünya alemini ziynetlendirmiştir.

Sevil Şehrinde , İbni Beşkaval, Muhammed, Ebu Muhammed , Ebu Bekir bin Halef , İbni Zerfun, Ebu Muhammed , Abdülhak gibi mütebahhir alimlerden ilim tahsilini tamamladıktan sonra Mekke-yi Mükerrreme'ye gitmiş , bir müddet orada kalmışlardır.

Daha sonra Mısır, Şam, Irak'a gitmiş, ardından Anadolu'ya gelerek Konya'yı şerefletirmişlerdir. Konya'da, Sadreddin-i Konevi hazretlerini yetiştirerek , O'na hilafet vermiş, akabinde Şam'a dönmüş, Şam'da, ibadat ü taat ve eser yazmakla meşgul olmuşlardır. Şeri ilimler ve marifetullah hakkında pek çok paha biçilmez eser tasnif ettikten sonra , 1240 senesinde (h.638) cennetler yurduna rihlet buyurmuşlardır.

Vefatına şu mısra ile tarih düşürülmüştür.
Mate kutbu hümam (Yüce himmetlerin kutbu vefat etti)
Şerefli türbeleri, Şam'da, Salihyye mevkisinde insanların ziyaretgahıdır.
(Vassaf, Kadiriyye bl.)

Yavuz Sultan Selim Han, Şam'a girince yanındaki gönül ehli ulemadan Muhyiddin-i Arabi'nin (ks) kaybolan kabrinin belirlenmesini istemiş, manen gönül ehlinin keşifleri ile , zahiren de , koyunların otlamadığı ve üzerinden geçmediği bir sahanın delaleti ile tesbit edilen bir mekan kazılınca, Hz. Muhyiddin'in mübarek vücudları sanki hayatta imiş gibi bulunmuş, Yavuz Sultan Selim Han , Kasyun dağının eteğinde tesbit edilen bu kabri şerif üzerine türbe ve cami yaptırmıştır. Bu hadise ile Hz. Muhyiddin'in , “ Selim , Şam'a girince , Muhyiddin'in kabri ortaya çıkar” sözünün sırrı aşikar olmuştur.

Hz. Muhyiddin'in şehid edilmesine sebep, bir gün Şam'da “ Sizin taptığınız , ayağımın altındadır” sözünü söylemesi olmuştur. Yavuz Sultan Selim Han, Şam'a girdiğinde bu sözün söylendiği yeri kazdırınca orada altınların bulunduğu görülmüştür.

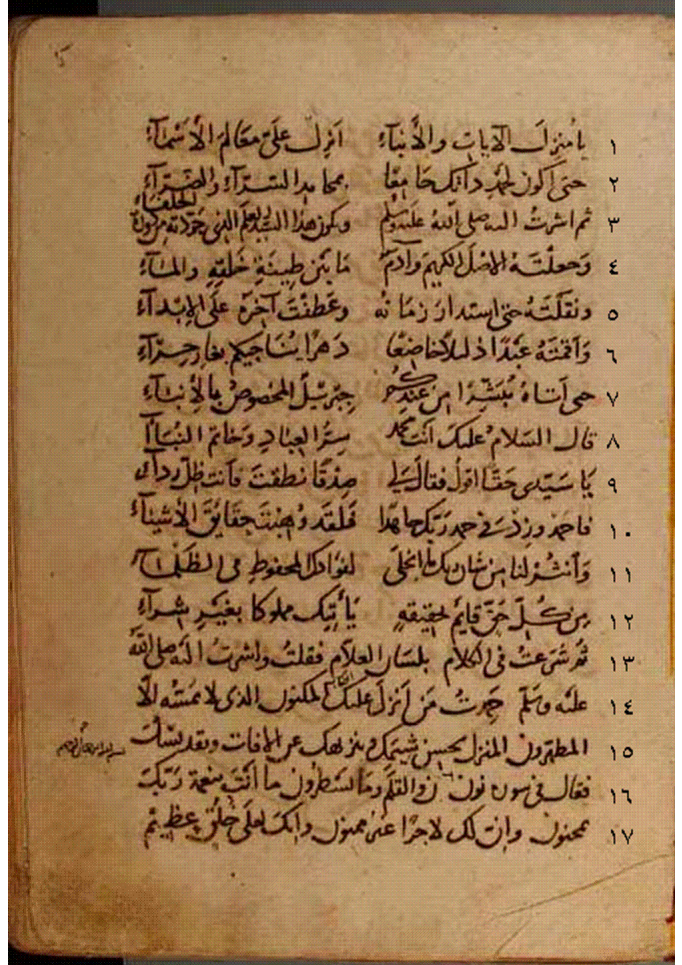
Füsusu'l -Hikem ve Fütihat-ı Mekkiyye başta olmak üzere , her biri sonsuz bir derya olan pek çok kıymetli eser bırakan Hz. Muhyiddin, “bizim ulaştığımız dereceye ulaşmayanlara, eserlerimizi tetkik etmek haramdır” buyurmuştur.

Çünkü Onun eserlerinde bazı meseleler vardır ki , keşif ve mana ehli olmayan onları idrak edemez. Bütün eserlerinin ismi, İstanbul Bayazid Kütüphanesinde 1794 Numaralı “Risaletün fi esami-i kütüb-i Şeyhi Ekber” adlı mecmuada zikredilmiştir.

Şeyh-i Ekber'in (ks) 'Futuhât-ı Mekkiyye' adlı eserinde yer alan şiirlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Ey ayetleri ve haberleri indiren
Bana da isimlerin gösterdiği şeyleri indir
Böylece seni bütün övgü türleri ile
övebileyim
Hem sevinç ve hem de kederde ki
övgülerle
(Sonra Resulullah'a (as) işaret ettim)
Bu alemlerin efendisi, Onu halifeler
devrinden soyutladın
Onu soylu ve asil yaptın
Ademi ise henüz yaratılış toprağı ile su
arasında idi
Onu naklettin ta ki kendi devri geldi
Onun sonunu başlangıca bağladın
Onu hor ve korkan bir kul olarak
yerleştirdin
Bir dönem sana Hıra dağından yakarırdı
Ta ki O'na, katından , bir müjdeciye
görevi, bildirmek olan
Cebrail dedi ki
'Selam Sana ! Sen Muhammedsin. Kulların
sırrı ve habercilerin sonuncusu !'
Efendim doğrumu söylüyorum dedim?
Bana dedi ki,
'Doğru söyledin ve sen benim örtümün
gölgesisin
Artık hamd et, ve Rabbine övgüyü artır.
Muhakkak sana eşyanın hakikatleri
öğretildi.'

Ben Kuranın fatiha suresiyyim
Ruhun Ruhuyum, canlıların ruhu değil
Kalbim bildiğimin katında yerleşmiş
Onu müşahade eder, dilim ise sizin yanınızda
Göz ucunla bedenime doğru bakma
Ruhunu şarkılarla beslemekte uzak dur
Zat deryasına dal da
Gözlere açılmamış sırları gör
Ayrıca sırlar belirsizce gözüktür
Manaların ruhları ile gizlenmiş olarak
Varlığın başlangıcına bak
Onu iyice öğren
Bu durumda kadim yaratıcının cömertliğini görürsün
Bir şey diğer bir şey gibidir

Şu var ki onu alemlerde hadis bir şey diye izhar etmiş
Gören yemin etse ki varlığım ezelidir
Bu ifadede doğrudur, yadırganmayacaktır
Veya gören yemin etse ki varlığım yakınlığımdandır
Daha yerinde bir ifade....
(Arabi, I, Mukaddime)

Muhyiddin Arabi 'nin (ks), Fahreddin Razi 'yi tasavvufa davet eden mektubu
Bismillahirrahmanirrahim

Seçilmiş kullara ve Allah (cc) için dost olan Fahreddin Muhammed'e selam olsun.Allah (cc) onun himmetini yüceltsin, rahmetini ve bereketlerini üzerine akıtsın.
Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Azimüşşanında,“Birbirlerine Hakkı tavsiye edenler (Asr/3)“ buyuruyor. Yazdığınız bazı ilmi eserleri ve Allah (cc) tarafından kuvvetlendirilen hayal gücünüzü, fikirlerinizdeki tazeliği gördüm. İnsan her ne zaman çalışıp kazanmayı terk edecek olursa Allah (cc) tarafından kendisine bahşedilecek olanın tatlılığından mahrum ve

aşağılanmış bir yaşayışa mahkum olur. Halbuki mert olan kişi, “Onlar Tevrat’ı, İncil’i ve Rablerinden kendilerine indirileni doğru tutsalardı şüphesiz hem üstlerinden (ağaç meyvelerinden), hem de ayaklarının altlarından (tarladaki ekinlerden) yiyeceklerdi “ (Maide/66) ayet-i kerimesi gereğince, manevi bereketlerin ulvi yaşantısı ile de olgunluktan nasibini alıcısıdır.

Bilindiği gibi alimler, peygamberlerin mirasçılarıdır. Hakiki veraset ise her yönüyle

hasıl olan kamil verasettir. Buna binaen ilim ve iz'an sahiplerinin himmet noksanlığını kabul etmeyerek kamil veraset için çalışmaları lazımdır. İnsan ahlakının güzelliği ve çirkinliği , ilahi bilgileri tahsil etme ve onları ihmal etme nisbetindedir.

Himmeti yüksek olanlar, hadiselerin ve gizliliklerin bilgi ve detayları ile ömrünü geçirip, rabbani hazzı kaybetmemeli ve nefsinin fikrin istilasından kurtarmalıdır.Müşahade yolu ile ilahi bilgilere talip olan akıl ve irfan sahipleri , kalbini fikrin istilasından arındırıp kurtarmalı ve himmetin yüceliği gereğince, kabul edip aldığı şeyler hayal aleminin fevkinde olmalıdır. Zira hayal kuvveti, mesela, ilmi, süt, Kur'an'ı, ip, dini kayıt (bağlama,bağlayacak şey,sınırlama), suretlerinde göstermek gibi akli manaları, hissi kalıplara, değiştirip koymakla (bir halden diğer hale geçirmekle) gizli manalara yol gösteren (bilinen bir şey ile başka bir şeyi bildiren, işaret eden) vücut peydah etmiş (cesetlenmiş) nurlardan ibarettir.

Bir de himmeti yüce olanların bildikleri şeyler, ne dişi, ne de fakir ve muhtaç olmalıdır.

Kendisinden başkası ile kemale gelen her bir şeyin, fakir ve ihtiyacın esiri olduğu bilinmektedir. Bu ise Allah (c.c) dan başka her şeyin hal ve şanıdır. Bunun üzerine, keşf ve yakın ile ancak Hak Teala Hazretlerinden kabul edip almak üzere himmetin yücelmesine çalışmak lazımdır.

Fikir sahipleri gayelerinin son noktasına ulaştıkları zaman, fikirleri, kendilerinin işitip taklit eden bir kişi haline gelmesine sebep olur. Zira bu çok mühim olan iş, fikrin sükun bulacağı bir yer olmaktan münezzehtir. Fikir devam ettikçe, aklın sükunu ve tatmin olması mümkün değildir. Aklın, fikirle ilgili tasarruflarında belirli bir çizgi vardır ki onu geçemez. Bununla beraber, ilahi bağışların kabulü hususunda da hususi bir kabiliyete sahiptir. Şu halde akıl sahibi bir zat, ilahi cömertlik esintilerine yönelerek kesb ve nazarın kayıtları ile esir ve bağlı kalmamalıdır. Çünkü böyle kaldıkça şüpheden kurtulmuş olamaz.

Hakkınızda iyi niyet besleyen kardeşlerinizden bir zat; bir gün sizi ağlarken görmekle, hazır bulunan diğer zatlar ile beraber sebebini sorduklarında; ‘otuz seneden beri, bir konuda bir inanca sahiptim. Bu gün fikrimde açığa çıkan bir delil ile o inancın gerçek olmadığını anladım. Bunun da önceki gibi gerçek dışı olabilmesi korkusu ile ağlıyorum’ diye cevap verdiğinizi bana söyledi. İşte bu sizin kendi sözlerinizdir. Akıl ve fikrin mertebesinde kalanların, sakın ve müsterih olmaları kabil değildir.

Ey birader! Nasıl oluyor da bu tehlikeli uçurum gibi yerde kalıyorsun? Ne için Cenab-ı Risaletmeab aleyhisselatüvesselam efendimiz hazretlerinin emir buyurdıkları nefsi terbiye etme ve Allah’ın (cc) tecellilerini görme yoluna girmiyorsun.

Bu yola girersen Cenab-ı Vacibulvücudun, hakkında ;

“Kullarımızdan öyle bir kul buldular ki biz ana tarafımız olan rahmet (peygamberlik veya velilik) vermiş ve tarafımızdan, gaybe dair bir ilim öğretmiştik” (Kehf/65) buyurmuş olduğu zatın nail olduğuna sende nail olabilirsin. Senin gibi bir zata yakışan hal ve şan, böyle bir şerefli ülkeye ve yüce, azim bir mertebeye nail olabilmek için çalışmaktır.

Bu yönü de bilmelidir ki, bir sebeple meydana gelen her bir varlığın iki yüzü vardır. Biriyle sebebine diğeri ile de onu yaratan Hak Teala Hazretlerine nazar edilir.

Bütün insanlar, bilgin ve felsefecileri ile beraber sebepler yüzüne bakar. Ancak enbiya, evliya ve Melaike-yi kiram aleyhimüsselam hazeratı gibi ehlullahın muhakkikleri, sebepleri bilmekle beraber diğer bir yönüyle onu yaratana nazar ederler.

Bunlardan bazıları (Kalbim bana Rabbimden haber verdi) diyerek sebepler yüzü ile Hakka nazar etmiş ise de hakikaten kamil olan diğer bir zat (Rabbim bana haber verdi) buyurmuştur. Bizim nazarımızda varlığı, gayrından meydana gelen her bir şey, hiçbir şey konumundadır. Arifin herhalde Teala ve Tekaddes Hazretlerinden başka döneceği, dayanacağı, sığınacağı bir varlık yoktur.

Şurası da bilinmelidir ki; ilahi vech olan (Allah) (cc) şerefli ismi, (Rab), (Kadir), (Şekur) gibi bütün ilahi isimleri kendinde toplar. Bu şerefli isim, sıfatını kendinde toplayan zat gibidir.

Buna binaen O’nun (cc) tecellilerini görme anında uyanıklılık ve kavrayış üzere bulunmak lazımdır. Bütün ilahi isimleri kendinde topladığı, cihetle onun müşahadesi asla mümkün değildir.

O’na (cc) yönelme ve yalvarma esnasında, kendisi ile münacaat edilen ile o münacaatın veya müşahadenin gerektirdiği makama bakmalıdır. İlahi isimlerden hangi isim o makama bakıyorsa, sana hitap eden veya görüp seyrettiğin o ilahi isimdir. (Şekilde değişiklik) tabiri de bu hale işaret eder. Mesela, denize düşmüş bir insanın (Ya Allah) demesi, (Ya Gıyas) veya (Ya Münci) ve (Ya Münkız) manalarında olduğu gibi, hasta olan bir kimsenin de (Ya Allah) demesi, (Ya Şafi) veya (Ya Muafi) gibi uygun bir manaya karşılık gelir. (Şekilde değişiklik) tabiri ise İmam Müslim Hazretlerinin sahihinde rivayet edilen hadis-i şerife işaret eder. Adı geçen imamın rivayetiyle sabit olduğu üzere, Hak Teala Hazretleri kıyamet gününde bazı kimselere tecelli eyleyince onlar tarafından inkar ve istiaze olunacak ve ilahi tecelli kendilerinin bildikleri şekle dönüşünce ikrar ve itiraf edilecektir. İşte burada müşahade, münacaat ve ilahi hitapların manası budur.

Akıllı insan ilimler arasında, ancak, nefsini kemale erdirecek ve herhangi aleme gidecek olursa kendiyle beraber gelecek olan bir ilmi seçip istemelidir. Bu ise ancak Allah (c.c) ‘ı bilmektir. Mesela, tıp ilmini bilecek olursan bu ilmin kullanılışı hastalıklara muhtaç

olduğundan, bunların olmadığı bir aleme geçince bu ilim ile kimi tedavi edeceksin.

Mühendislik de böyledir. Zira bunun da kullanılışı ölçmeye bağlıdır.

Ölçmeyi bırakıp gideceğin anda bu ilmi de orada bırakacaksın. İnsanın, ahiret alemine intikal ederken terk edeceği her bir ilim böyledir. Bunlardan, gerekli ihtiyaçları temin edecek miktar ile yetinmeli ve hangi aleme intikal eder isen seninle gelebilecek ilmin tahsiline ve tamamlanmasına çalışmalıdır.

Bu da iki özel ilimdir. Biri, Allah'ı (cc) bilmek, diğeri de ahiret aleminin makam ve menzillerini öğrenmektir. Bunları bilen, ahiret aleminde bulunduğu zaman, kendi evinde bulunuyormuş gibi gezip dolaşacak ve ilahi tecelli zamanında (Senden Allah'a(cc) sığınırız, Sen bizim Rabbimiz değilsin) diyenlerden olmayacaktır.

Bu cehalet, ne büyük bir hasret ve pişmanlıktır. Akıllı olan zat, emredilen yol üzerine riyazat, mücahede ve halvet ile bu iki ilmin açığa çıkmasına himmet sarf etmelidir.

Halvet ile şartlarını, menzil ve makamlarını sırası ile zikretmek istiyordum. Lakin buna (vakt) mani oldu. Vaktten maksadım ise (kötü bilginler) denilen kimselerdir ki bunlar; taassub, riyaset ve makam sevgisi bağları ile bağlanmış bulunduklarından, Hak ve hakikate boyun eğmiş, teslim olmuş, inanmış, anlamış olmayanlar ve bilmediklerini inkar edenlerdir.

Başarıyı veren Allah'tır. (cc)

(Tasavvuf Ceridesi, s.2)

MUHYİDDİN ARABİ'NİN (KS) TASAVVUF YOLU

Hız. Muhyiddin (ks) , Gavsü'l- Azam Şah Abdülkadir Geylaninin Halifelerinin önde gelenlerinden, Cemalüddin Yunus El-Kassar hazretlerinden tasavvuf hırkası giymiştir. Hız.Gavsü'l- Azam'a ikinci bağılılığı ise , Ebu Medyen Mağribi (ks) vasıtası ile dir. Tasavvufta "Ekberiyeye" yolunun sahibi olan Hız. Muhyiddin , Tarikat-ı Aliye-yi Kadiriyye'yi neşre himmet etmiş, bu yüce yolda iki büyük kolun daha zuhur etmesine vesile olmuşlardır. Bu kollar, İmam Abdullah El-Yafi'ye mensub olan "Yafiyye" ve İmam Abdülğani En-Nablusi'ye mensub olan " Nablusiyye " dir.

İmam Abdullah El-Yafi, "Hülasatü'l- Mefahir fi Menakıb-ı Şeyh Abdülkadir " adlı, Hız. Abdülkadir Geylani'nin menkıbelerini anlatan eserin sahibidir. İmam Abdülğani En-Nablusi ise, Ulema-yı İslam'ın sayısız eser tasnif eden ekabirindendir.

Mezkur Kolların Hız. Abdülkadir Geylani'ye ulaşan silsileleri eserlerde şu şekilde verilmiştir.

Yafiyye Kolu

GavsülAzam Şah Abdülkadir Geylani

Cemalüddin Yunus El Kassar

Şeyhül Ekber Muhyiddin-i Arabi

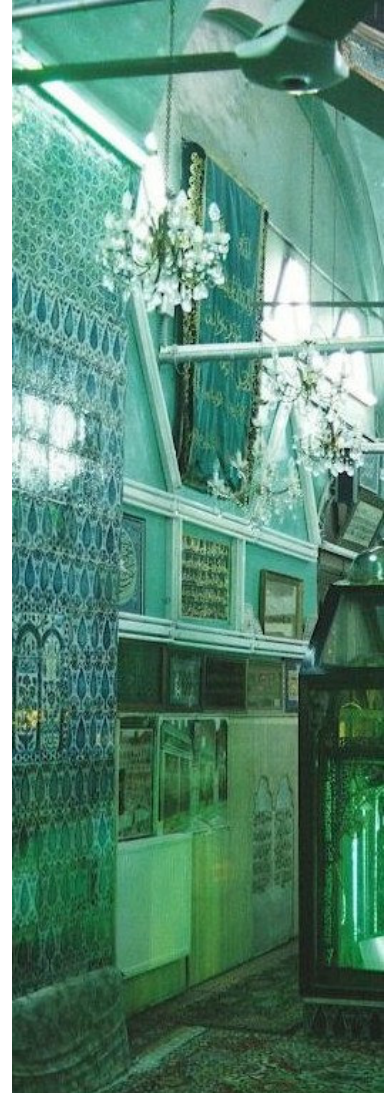
İzzettin Ahmet el Vasiti

Necmüddin Abdullah El- İsfehani

Radiyüddin İbrahim El- Mekki

İmam Abdullah El-Yafi

(Vassaf, Kadiriyye bl.)

Nablusiyye Kolu
Gavsü’-l-Azam Şah Abdülkadir Geylani
Cemalüddin Yunus El- Kassar
Şeyhü’l -Ekber Muhyiddin-i Arabi
Sadruddin Muhammed el - Konevi
Şerifüddin Musuli
Şemsüddin
Afifiüddin
Muhammed
Hafız Ahmed
Zekeriyya
Şah Veli Ebu’l -Hasan
Şahabeddin El -Kebir
İmam Abdülgani En-Nablusi
(Haşimi, Telkinname)

Hızır Muhyiddin’in yoluna girmek isteyen Hak yolcusu, büyük ve küçük bütün günahlarından tevbe ederek dizlerini rehberinin dizine , ellerini onun ellerine verip gözlerini kapatarak , rehberinin üç kere söylediği “ Lailahe illellah” kelimesini dinleyip kendisi de üç kere tekrarlar. Bundan sonra her gün yüz kere “esteğfirullah”, yüz kere “lailahe illellah”, yüz kere “Allah” ism-i celalini, dili ve kalbi ile söyleyip her yapılan zikrin sonunda yüz kere “Allahümme-salli ve sellim ve barik ala Seyyidina Muhammedin Nebiyyil Ümmiyyi, İmamı-l Hüda, ve ala alihi ve sahbihi vesellim, bi adedi külli zerretin, elfe elfi kerretin” söyleyerek salat ü selam getirir. Talip , kalbi tam huzur buluncaya kadar bu zikirlerle devam eder ve her zerresi bu zikirlerin manalarına katılması gerekir. Nefsin kötü ve çirkin duygularından arındırılması , bu zikre devamla ve Resulullah’ın (as) sünnetine uymakla elde edilir.
(Gümüştanevi, Ekberiyye bl.)

Nablusiyye kolunda bir başka zikir tarifi şu şekilde yapılmıştır.
“Kalben , Bari-i Teala Hazretlerinin lutf u inayet, feyz ü hidayet ve aşk u muhabbetini ,sultandan bir şey talep eder gibi ihsanını bekleyip, ve silsilede bulunan zatların sırr-ı ruhaniyyetlerinden , sırren yardım talep eyledikten sonra, bir kerre “bismillahirrahmanirrahim” deyip, huzur-ı kalb ile okuyup, kalabalıkta kendi işiteceği kadar hafî bir sesle, yalnızken cehri olarak (zira cehren olan zikirde safa ve esrar çoktur), yüz kere “esteğfirullah”, otuz üç kere salavatı şerife , ve ikiyüz altmış altı kere kelime-yi tevhid yani “ Lailahe illellah” okuya”.....
(Haşimi, Telkinname)

MUHYİDDİN ARABİ'NİN (KS), HZ. ABDÜLKADİR GEYLANİ'YE (KS) YAKINLIĞI

Muhyiddin-i Arabi ,Fütühat-ı Mekkiyye adlı eserinde , Abdülkadir Geylani'nin duası bereketi ile dünyaya geldiğini anlatır ve şöyle der.

“Hz.Abdülkadir Geylani (ks) , Babamı kendisine yaklaştırıp bir müddet sırt sırta vererek oturmuş, sonra da “Vehhab olan Cenab-ı Hak , bizim sülbümüzden gelecek bir evladı size bahşeyledi” buyurmuştur.

Gavsü'l –Azam Şah Abdülkadir Geylani (ks) , kendisine, cennetten çıkarılıp giydirilen hırkanın ,Hz. Muhyiddin'e verilmesini vasiyet buyurmuşlar, Hırka kendisine teslim edilince, Hz. Muhyiddin , ” bu hırkada cennet kokusu vardır” demiştir. O da hırkayı Sadreddin-i Koneviye hediye etmiştir.

Hz. Muhyiddin , Fütühat-ı Mekkiyye'de “Gavslık makamının sahibi Şeyhimiz Bağdat'lı Abdülkadir Geylani idi. O diğer mahluklar üzerine gerçekten güç ve kuvvet sahibi idi. Onun şanı ve yüce menkabeleri meşhurdur” buyurmuştur.

Hz.Muhyiddin-i Arabi (ks);

“Her asırda belli bir kişi vardır.Bu asırda hayatta olan bu kişi işte benim”,

“Zamanın sonunda bizim için güneş gibi açığa çıkan bir devlet vardır ki, o örtülemez.Kim ki bizdendir ve bizim söylediğimizi söylüyordur, Onu müjdele.. O , dünya ve ahirette de müjdelenmiştir.” buyurarak , velayet meydanının ne büyük bir merdi kamili olduklarına işaret etmişlerdir.

(Vassaf, Kadiriyye bl.)

KAYNAKLAR

Vassaf , H., “Sefinetül Evliya”, Süleymaniye Yazma Bağışlar, 2305-2309, c.1
Gümüşhanevi, A.Z., “Camiul Usul Zeyli”, Trablusşam, 1276
Süleyman Naim El- Haşimi,” Telkinname”, 1878
Tasavvuf Ceridesi ,1329,No.6.
Arabi,M,“Futuhâtül Mekkiyye”, Darul Kütübil İlmîye, 9 cilt, 1999 , Beyrut